

Programmatekst Versterking aanbod (zinvolle) dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie

november 2021



Colofon

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie
Vooruitgang vraagt om onderzoek en ontwikkeling. ZonMw financiert
gezondheidsonderzoek én stimuleert het gebruik van de ontwikkelde kennis – om daarmee
de zorg en gezondheid te verbeteren.

ZonMw heeft als hoofdpoddrachtgevers het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma Versterking aanbod thuiswonende mensen met
dementie kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail
versterkingaanbodthuiswonendemensenmetdementie@zonmw.nl of telefoon 070 349 5472.

Datum: 8-11-2021

ZonMw
Laan van Nieuw Oost-Indië 334
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Tel. 070 349 51 11
Fax 070 349 53 58
www.zonmw.nl

 info@zonmw.nl

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Terreinverkenning en afbakening	4
3. Doelstellingen, doelgroep(en) en structuur van het programma	7
4. Inhoud van het programma	7
5. Communicatie- en implementatieplan	9
6. Management en organisatie	10
7. Evaluatie van het programma: tussentijdse- en eindevaluatie en voortgangsbewaking	11
8. Financiële omvang van het programma	12

1. Inleiding

Aanleiding en context

Alle mensen willen graag (zo lang mogelijk) zinvol bezig zijn. Deze basisbehoefte geldt ook voor mensen met dementie en ligt aan de basis van het thema "Mensen met dementie tellen mee". Dit is één van de thema's in de Nationale Dementiestrategie 2021-2030 (NDS), die op 21 september 2020 naar de Tweede Kamer is gestuurd.

Het thema "Mensen met dementie tellen mee" gaat onder andere over een passend aanbod van zinvolle activiteiten voor thuiswonende mensen met dementie. Een concrete doelstelling die hieraan is gekoppeld is dat in 2030 80% van de thuiswonende mensen met dementie toegang moet hebben tot een ontmoetingscentrum in de nabijheid van hun eigen woning en hier aanbod moet krijgen van zinvolle activiteiten die aansluiten bij hun behoeften. Deze doelstelling kan alleen samen met gemeenten en het veld bereikt worden.

Tijdens de behandeling van de begroting van VWS op 3 december 2020 is amendement 35570-XVI nr.69 aangenomen. Met dit amendement wordt EUR 4 mln. vrijgemaakt voor het opzetten van ontmoetingscentra waarin mensen met dementie deel kunnen nemen aan activiteiten die aansluiten bij hun behoeften.

Het amendement betekent een investering op korte termijn in het uitbreiden van ontmoetingscentra voor mensen met dementie binnen de grotere maatschappelijke ambitie met een stip op de horizon in 2030. In dit kader heeft VWS, directie Maatschappelijke Ondersteuning, ZonMw een opdracht gegeven om mogelijk te maken dat deze middelen worden besteed aan het versterken van het aanbod aan dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie. Voor de voorbereiding van het programma heeft VWS aan ZonMw in 2021 € 150.000 beschikbaar gesteld en voor de uitvoering van het programma in 2022 € 1,9 miljoen. Deze programmatekst betreft een uitwerking op hoofdlijnen van deze opdracht en is een eerste stap om gemeenten te faciliteren de concrete doelstelling voor 2030 te behalen.

Het programma in het kort

Dit programma beoogt ongeveer 30-35 gemeenten te faciliteren in het ontwikkelen van een toegankelijk en toekomstbestendig aanbod aan dagactiviteiten dat aansluit bij de behoeften van haar bewoners met dementie. Dit impliceert dat gemeenten samenwerkingsverbanden aangaan, samenwerkingsafspraken maken en een visie ontwikkelen op het verder verduurzamen van dit vraaggestuurde aanbod. Naast een subsidieregeling (oid) zullen we de gemeenten faciliteren met een inspiratiewijzer met inspirerende voorbeelden, 'best practices', toolkits en andere hulpmiddelen.

Ook zal het programma inventariseren welke bevorderende en belemmerende factoren er voor gemeenten zijn om het aanbod van zinvolle dagactiviteiten te versterken. Deze informatie biedt VWS input voor beleidsontwikkeling om de doelstelling in 2030 te behalen.

Leeswijzer

Dit is een programmatekst op hoofdlijnen. Deze hoofdlijnen worden geconcretiseerd in de subsidieoproep. Dit programma(voorstel) heeft 8 hoofdstukken. Hoofdstuk 1 beschrijft de aanleiding en inhoud van de opdracht en wat het programma beoogt. Hoofdstuk 2 bevat een terreinverkenning en onderbouwing van de keuzes die voor dit programma gemaakt zijn. De doelstellingen en doelgroepen van het programma worden beschreven in hoofdstuk 3. Hoofdstuk 4 beschrijft de inhoud van het programma en hoofdstuk 5 gaat over de benodigde communicatie- en implementatie activiteiten. De uitvoering van het programma: de organisatie, procedure en planning worden toegelicht in hoofdstuk 6 en 7. Tenslotte wordt in hoofdstuk 8 de financiële omvang van het programma besproken.

2. Terreinverkenning en afbakening

Zinvolle dagactiviteiten: definitie en effecten

Zinvolle dagactiviteiten zijn activiteiten waar mensen met dementie plezier en ontspanning aan beleven, waardering aan ontlenen, waardoor zij zich nuttig voelen of waar een beroep wordt gedaan op het lerend vermogen.¹ Of, zoals een vrouw met dementie het tijdens het VNG webinar op 30-9-2021 verwoordde: “Iets doen wat mijn dag de moeite waard maakt, in aangenaam gezelschap.”

Zinvolle dagactiviteiten zijn voor mensen met dementie en hun naasten om meerdere redenen belangrijk. In de eerste plaats om zoveel mogelijk actief en gezond te blijven, in de tweede plaats om in contact te blijven met anderen en in de derde plaats om te leren omgaan met (de gevolgen van) dementie.² Mensen met dementie geven aan dat hun kwaliteit van leven wordt verbeterd wanneer zij zich nuttig voelen, plezier beleven aan activiteiten en sociale contacten onderhouden.³

Deelnemen aan zinvolle activiteiten heeft niet alleen een gunstig effect op de persoon zelf, maar ook op diens mantelzorgers. Voor beiden kan dit een vorm van respijt zijn, juist ook om het in de thuissituatie langer vol te kunnen houden.⁴

Rol en stand van zaken gemeenten

Taak gemeente

De Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) bepaalt dat de gemeente de opdracht heeft om zorg te dragen voor de maatschappelijke ondersteuning en voor de kwaliteit en continuïteit van de voorzieningen (artikel 2.1.1 van de Wmo). Ter uitvoering van deze opdracht zal de gemeente een periodiek plan moeten vaststellen dat er o.a. op gericht is om cliënten zo lang mogelijk in staat te stellen om in de eigen leefomgeving te kunnen blijven wonen (artikel 2.1.2 lid 3 onder a van de Wmo). De gemeente zal o.a. handelingen moeten uitvoeren die de verschillende categorieën van mantelzorgers, en vrijwilligers, zoveel mogelijk in staat stelt hun taken als mantelzorger of vrijwilliger uit te voeren en de gemeente zal algemene voorzieningen moeten bieden aan de personen die maatschappelijke ondersteuning behoeven. Daarnaast zal de gemeente handelingen moeten uitvoeren die maatwerkvoorzieningen bieden ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en participatie aan personen uit de gemeente die daartoe op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit hun sociale netwerk niet of onvoldoende in staat zijn (artikel 2.1.2 lid 2 onder b, e en f van de Wmo – tevens de overige sub-leden ook van belang). In het plan moet o.a. bijzondere aandacht zijn gegeven aan de mogelijkheden

¹ Van der Roest, H., & Mensink, D. (2018). Hulp bij het vinden van zinvolle bezigheden. In Meer kwaliteit van leven (pp. 265-279). Bohn Stafleu van Loghum, Houten. Geraadpleegd via link.springer.com (datum raadpleging 25 mei 2021).

² Ramaker, L & Alderliesten, H (2021). Onderzoek zinvolle dagactiviteiten in gemeenten voor mensen met dementie, Movisie

³ Donkers, H.W. (2018). Social participation dilemmas in dementia. Nijmegen: Radboud University Nijmegen. Geraadpleegd via repository.ubn.ru.nl (datum raadpleging 20 september 2021).

⁴ Ramaker, L & Alderliesten, H (2021). Onderzoek zinvolle dagactiviteiten in gemeenten voor mensen met dementie, Movisie

om met inzet van begeleiding, waaronder dagbesteding, mensen zo lang mogelijk in de eigen leefomgeving te laten blijven (artikel 2.1.2 lid 4 onder f van de Wmo).

Onderzoek Movisie

In hun sturende regierol moeten gemeenten de zorg en ondersteuning voor mensen met dementie en hun mantelzorgers dicht bij huis gaan organiseren. Gemeenten pakken deze rol steeds meer op. Dit blijkt uit het onderzoek van Movisie dat in het voorjaar van 2021 op verzoek van het ministerie van VWS is gedaan naar het huidige aanbod van ontmoetingsmogelijkheden en zinvolle dagactiviteiten voor mensen met dementie.⁵ Hierin beantwoorden 303 van de 355 gemeenten in Nederland vragen over de aard en omvang van dagactiviteiten, hun inzicht in de behoeften van mensen met dementie, het gebruik van de activiteiten en de behoeften van de gemeenten aan doorontwikkeling.

Uit dit onderzoek blijkt dat:

- Ongeveer 90% van de 303 gemeenten (zinvolle) activiteiten aanbiedt.
- In meer dan de helft van die gemeenten nog geen 50% van de thuiswonende mensen met dementie gebruik maakt van dagactiviteiten vanuit de Wmo.⁶
- Gemeenten niet in alle gevallen zicht hebben op het percentage van mensen met dementie in hun gemeente dat gebruik maakt van dagactiviteiten. Mogelijk is er sprake van onderbenutting of ongearticuleerde vraag.
- Gemeenten naar een situatie willen waar de wensen en behoeften van mensen met dementie leidend zijn in het aanbod van zinvolle dagactiviteiten. Op dit moment wordt er nog veel vanuit aanbod geredeneerd.
- Gemeenten meer kansen zien in het samenvoegen van aanbod en beter benutten van voorzieningen dan in het uitbreiden van het bestaande aanbod.

Een divers en toegankelijk aanbod van dagactiviteiten

Uit onderzoeken onder de doelgroep komt ook naar voren dat de afstemming van het aanbod op de behoeften van mensen met dementie beter kan. Alzheimer Nederland signaleert in QuickScans dat er rond dagbesteding nog veel wensen leven bij mensen met dementie en hun mantelzorgers. Met als belangrijkste:

- Meer variatie in het aanbod, meer keuzemogelijkheden; denk aan andere activiteiten in de beginfase dan in een gevorderde fase van dementie, individuele of groepsactiviteiten, activiteiten gericht op de natuur, binnen of buiten, activiteiten gericht op cultuur, gezelligheid, welzijn, sport/bewegen. Uitgaan van wat nog kan.
- Ook beschikbaarheid buiten 'kantoortijden';
- Behoefte aan meer individuele trajecten in dagactiviteiten (dagactiviteiten zijn in de regel collectief).
- Behoefte aan passend vervoer van/naar de activiteiten.

Hofman & Van Xanten (2019) concluderen in hun onderzoek dat het aanbod van activiteiten meer divers kan, meer op maat aangeboden zou moeten worden en meer vanuit ontmoetings- en inloopplekken in de buurt, zodat mensen er makkelijk naartoe kunnen gaan.⁷ De toegankelijkheid van de dagactiviteiten optimaliseren is ook één van de aanbevelingen uit het Movisie-onderzoek. Door heldere, actuele en toegankelijke informatie beschikbaar te hebben voor zowel mensen met dementie en hun mantelzorgers als voor zorgverleners (en vrijwilligers). Zorgverleners (en vrijwilligers) kunnen hun cliënten dan beter informeren en doorverwijzen. Belangrijk is daarnaast ook dat de voorzieningen fysiek toegankelijk en betaalbaar zijn. Dit is ook relevant voor de motivatie van mensen om hier al dan niet gebruik van te maken.

⁵ Ramaker. L & Alderliesten, H (2021). Onderzoek zinvolle dagactiviteiten in gemeenten voor mensen met dementie, Movisie

⁶ Ramaker. L & Alderliesten, H (2021). Onderzoek zinvolle dagactiviteiten in gemeenten voor mensen met dementie, Movisie

⁷ Els Hofman en Hilde van Xanten. (20 december 2019). www.movisie.nl/artikel/samen-zoeken-naar-zinvolle-daginulling-geraadpleegd-op-1-10-2021

Focus van het programma

Op basis van deze onderzoeken en bevindingen is er voor gekozen om de focus van dit programma te leggen bij het faciliteren van gemeenten in hun wens een meer vraaggestuurd aanbod van zinvolle dagactiviteiten te ontwikkelen voor mensen met dementie en hun mantelzorgers in hun gemeente. Daarnaast geeft het programma gemeenten de kans een goed beeld te krijgen van de omvang en behoeften van hun doelgroep, nu en in de toekomst. Zodat zij samenwerkingsafspraken kunnen maken met aanbieders van zinvolle dagactiviteiten. En ook een visie of beleid kunnen ontwikkelen voor een toekomstbestendig en toegankelijk aanbod van dagactiviteiten in hun gemeente.

Raakvlakken en afstemming met andere relevante trajecten

Ter voorbereiding op deze programmatekst is gesproken met diverse experts en betrokken stakeholders, waaronder Alzheimer Nederland, Movisie, en VNG. De intentie is om in afstemming en samenwerking met deze experts en stakeholders, dit programma vorm te geven en uit te voeren.

Vrijwel gelijktijdig met dit programma loopt een traject van VWS/VNG met 34 gemeenten, die door VWS geselecteerd zijn om een decentralisatie-uitkering te ontvangen om hun aanbod van zinvolle activiteiten te versterken. Deze gemeenten kunnen gebruik maken van een begeleidingstraject waarvoor VWS een selectieprocedure is gestart. Het is de bedoeling dat ZonMw haar activiteiten afstemt met de partij die het begeleidingstraject gaat doen en waar mogelijk actief met hen zal samenwerken. De inspiratiewijzer die ZonMw gaat ontwikkelen, zal ook beschikbaar zijn voor deze 34 gemeenten.

Verbindingen binnen ZonMw

ZonMw stimuleert gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. Daarmee draagt ZonMw bij aan het verbeteren van de zorg en gezondheid. ZonMw realiseert dit middels het opzetten, ondersteunen en uitvoeren van onderzoeks- en innovatieprogramma's. Ook brengt ZonMw via haar netwerk verbindingen tot stand tussen bijvoorbeeld de projectleiders en andere betrokkenen, alsook met initiatieven binnen andere lopende ZonMw-programma's en lopende initiatieven.

ZonMw kan verbindingen leggen met andere ZonMw initiatieven, zoals het Onderzoeksprogramma Dementie 2021-2030. En ook met andere programma's die deels of geheel gericht zijn op zorg en ondersteuning voor mensen met dementie, zoals de programma's Langdurige Zorg en Ondersteuning, Social Trials, Versterking aanpak eenzaamheid en de internationale programma's Active and Assisted Living en More Years Better Lives. Tevens heeft ZonMw kennis opgedaan binnen diverse programma's met het stimuleren van de implementatie van zorgpraktijken, zoals De Juiste Zorg Op de Juiste Plek, Memorabel en het opzetten van lokale en regionale netwerken, zoals binnen het programma Langdurige Zorg en Ondersteuning. Ook zal waar wenselijk verbinding worden gezocht met programma's die zich richten op de inzet van technologie en van kunst en cultuur ter ondersteuning van ontmoetingsactiviteiten.

Nationaal heeft ZonMw raakvlakken met programma's als de Nationale Dementiestrategie 2021-2030, Samen dementievriendelijk van Alzheimer Nederland en Leven met dementie van NWO.

Internationaal zal rekening gehouden worden met ontwikkelingen binnen Alzheimer Europe, the European Working Group for People with Dementia, Alzheimer Disease International. Wat betreft de ontwikkelingen van ontmoetingscentra wordt gekeken naar Meetingdem, en op het gebied van technologie naar Dementie Distinct.

3. Doelstellingen, doelgroepen en structuur van het programma

Doelstellingen

Dit programma beoogt gemeenten te faciliteren in het ontwikkelen van een vraaggestuurd aanbod voor mensen met dementie en hun mantelzorgers en beleid te ontwikkelen om dit aanbod toekomstbestendig en toegankelijk te maken voor haar bewoners met dementie en hun mantelzorgers. De doelstellingen worden in hoofdstuk 4 nader uitgewerkt.

Programmadoelstellingen zijn:

- 1) Gemeenten faciliteren om hun aanbod versterken door een vraaggestuurd, toekomstbestendig en toegankelijk aanbod van zinvolle dagactiviteiten te ontwikkelen voor thuiswonende mensen met dementie en hun mantelzorgers in de gemeente.
- 2) Met behulp van een Inspiratiewijzer gemeenten informeren, inspireren en faciliteren om een aanbod van dagactiviteiten te ontwikkelen dat aansluit bij de behoeften van thuiswonende mensen met dementie en hun naasten.
- 3) Een derde doelstelling van het programma is het ophalen van geleerde lessen en inzichten die gemeenten hebben opgedaan tijdens hun project. Input dat VWS kan ondersteunen in de beleidsvorming.

Doelgroepen

De activiteiten van dit programma zijn gericht op (potentiële) bezoekers van ontmoetingscentra, thuiswonende mensen met dementie en hun mantelzorgers en naasten. Hierin dient oog te zijn voor de diversiteit binnen de doelgroep van mensen met dementie, denk aan sekse, diagnose, stadium ziekte, leeftijd, sociaal economische status, etniciteit, chronische ziekte en handicap.

De doelgroepen waar dit programma zich op richt, zijn gemeenten en partnerorganisaties die een rol hebben in de (door)ontwikkeling van zinvolle activiteiten voor mensen met dementie en hun mantelzorgers. Bij partnerorganisaties kan gedacht worden aan: welzijns- en zorgorganisaties, particuliere initiatieven en aan samenwerking met buurgemeenten. De gemeente is hoofdaanvrager.

4. Inhoud van het programma

Het programma zal bestaan uit de volgende onderdelen:

1. Faciliteren van gemeenten in het ontwikkelen van een vraaggestuurd aanbod van zinvolle dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie en van een toekomstbestendig beleid

De subsidie is gericht op het faciliteren van gemeenten in het (door)ontwikkelen van zinvolle dagactiviteiten die aansluiten bij de behoeften van thuiswonende mensen met dementie en hun mantelzorgers. En daarnaast hen te faciliteren om een toekomstbestendig en toegankelijk beleid te ontwikkelen in samenwerking met andere organisaties. Het gaat om toegankelijke dagactiviteiten en kan zowel niet-geïndiceerde als geïndiceerde zorg betreffen.

De in te dienen aanvraag is een plan van aanpak (met een looptijd van 6-7 maanden) waarin wordt toegelicht hoe de volgende activiteiten worden uitgevoerd:

- Regiobeeld maken van het aantal mensen met dementie, nu en in de nabije toekomst: hoeveel mensen met dementie in gemeente; thuiswonend of in

instelling; man/vrouw; begin- tot vergevorderd stadium, mantelzorg, handicaps/ comorbiditeit, migranten, leeftijd etc.

- Behoeftanalyse: onderzoek naar de wensen en behoeften van (thuiswonende) mensen met dementie en hun mantelzorgers aan deelname aan dagactiviteiten. Dit afzetten tegen het aanbod van dagactiviteiten.
- Op basis van het regiobeeld en de behoeftanalyse een plan van aanpak maken om tot een meer vraaggericht aanbod te komen, rekening houdend met de diversiteit van de doelgroep in de gemeente (denk bv. aan jonge mensen met dementie en migranten).
- Op basis van de behoeftanalyse en het regiobeeld lokale samenwerkingsverbanden aangaan om een samenhangend aanbod van zinvolle activiteiten aan te kunnen bieden, met o.a. zorgorganisaties, welzijnsorganisaties en particuliere- of buurtinitiatieven. Resultierend in een plan van aanpak dat door betrokkenen onderschreven wordt.
- Een toegankelijk product ontwikkelen om mensen met dementie en hun mantelzorgers en betrokken zorgverleners en/of vrijwilligers te informeren over het aanbod van dagactiviteiten in de gemeente.
- Communicatie en implementatie van de resultaten van het project.

Voorwaarden/aandachtspunten

- Bij de gehonoreerde voorstellen wordt de betrokkenheid van de doelgroep, mensen met dementie en hun mantelzorgers, geborgd. Zij worden betrokken bij het opzetten en uitvoeren van de projectactiviteiten. Zij zijn vertegenwoordigd in het projectteam, bijvoorbeeld via Alzheimer Nederland. Ook worden zij actief betrokken bij het inrichten van het behoeftesonderzoek.
- Er wordt geborgd dat er voldoende lokaal draagvlak is bij de gehonoreerde voorstellen met de gemeente als hoofdaanvrager en de mogelijkheid tot medeaanvragers (denk aan zorg- en welzijnsorganisaties of particuliere initiatieven), zodat na afloop van de subsidie samenwerkingsafspraken of plannen zijn gemaakt om de activiteiten te kunnen continueren.
- Er zal nauw samengewerkt en afgestemd worden met de partij die het begeleidingstraject van de gemeenten die een decentralisatie-uitkering ontvangen.
- Gemeenten die met andere (buur)gemeenten een subsidieaanvraag willen doen is een mogelijkheid. Zij ontvangen een meervoud van het budget, maximaal € 90.000
- Er dient binnen de begroting van de projecten een deel gereserveerd te worden voor communicatie en/of implementatie.
- Deelname aan evaluatieonderzoek waarin belemmerende en bevorderende factoren bij het ontwikkelen van een meer vraaggestuurd aanbod worden geïnventariseerd, is verplicht. Reden voor verplichte deelname is dat het onderdeel is van de procesevaluatie. Het evaluatieonderzoek wordt door een extern bureau gedaan.
- Deelname aan kennisontwikkeling en projectondersteuning is verplicht.
 - a. Deelname aan een kick-off bijeenkomst voor deelnemende partijen in voorjaar 2022; Gemeenten inspireren met 'best practices', hen informeren over hoe een regiobeeld te schetsen en een behoeftanalyse te doen. Uitwisseling van tips en ervaringen en mogelijkheid om elkaar vragen te stellen.
 - b. Deelname aan slotbijeenkomst (najaar 2022): de presentatie op de slotbijeenkomst vormt het eindverslag en de procesbeschrijving. Goede voorbeelden uit de praktijk worden opgenomen in de volgende versie van de Inspiratiewijzer, versie 3.0 (groeidocument).
- Financiële verantwoording van het project wordt ingeleverd in november 2022.

Per aanvragende gemeente is een subsidie van maximaal € 50.000 beschikbaar. Voor gemeenten die gezamenlijk een aanvraag indienen is maximaal € 90.000 beschikbaar.

2. Inspiratiewijzer

Er wordt een landelijke inspiratiewijzer ontwikkeld om gemeenten te ondersteunen in het lokaal (door)ontwikkelen van hun aanbod aan dagactiviteiten. De inspiratiewijzer wordt een

praktische online handreiking voor gemeenten en andere betrokken partijen. Voor een zo actueel én compleet mogelijke inspiratiewijzer zo actueel mogelijk te houden, vindt de ontwikkeling plaats in drie fasen. De eerste versie bevat vooral 'best practices' en aansprekende voorbeelden van erkende interventies. Daarnaast is hier een overzicht te vinden van bestaande tools en handvatten om aan de slag te gaan. Versie 1.0 verschijnt in januari 2022. De tweede versie volgt een paar maanden later en gaat dieper in op het 'how-to', met extra informatie over bijvoorbeeld het verkrijgen van een regiobeeld, het doen van behoefteonderzoek bij mensen met dementie en hun mantelzorgers, en voor de samenwerking met (zorg en welzijns)partners. Aan het einde van het programma verschijnt versie 3.0, geactualiseerd met de in de subsidieronde opgedane kennis en inzichten. De inspiratiewijzer komt tot stand met medewerking van diverse stakeholders, waaronder Alzheimer Nederland, Movisie en de VNG.

3. Kennis ten behoeve van beleidsontwikkeling

Aan het einde van het programma levert ZonMw een rapport op, waarin lessen en inzichten gedeeld worden van deelnemende gemeenten en hun partners in het versterken en doorontwikkelen van dagactiviteiten voor thuiswonende mensen met dementie en hun mantelzorgers. Het zal inzicht geven in de verschillende vraagstukken die gemeenten en hun partners zijn tegengekomen bij de doorontwikkeling naar een meer vraaggestuurd, toekomstbestendig en toegankelijk aanbod van dagactiviteiten tijdens de programmaperiode. Met de verkregen inzichten zullen relevante bouwstenen geïdentificeerd worden voor de lokale versterking en doorontwikkeling van zinvolle activiteiten voor thuiswonende mensen met dementie en hun mantelzorgers. Bouwstenen worden geformuleerd op basis van de uitkomsten uit onderzoek en ervaringen van de deelnemende gemeenten in de subsidieronde. Deze informatie biedt VWS input voor toekomstig beleid.

5. Communicatie- en implementatieplan

Dit hoofdstuk beschrijft de belangrijkste uitgangspunten rondom de communicatie en implementatie van het programma. Na goedkeuring van de programmatekst zal dit plan geconcretiseerd worden. ZonMw heeft hiervoor afstemming met het diverse relevante partijen zoals VNG, Alzheimer Nederland, Movisie en VWS.

Uitgangspunten

Voor de communicatie over en rondom het programma hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Alle communicatie- en implementatieactiviteiten sluiten aan bij de Nationale Dementiestrategie en hebben als doel de dementiezorg te verbeteren.
- De focus van de communicatie zal liggen op achtereenvolgens het verspreiden van de subsidieoproep, het ondersteunen van gemeenten met o.a. bijeenkomsten en de inspiratiewijzer en het verder brengen van de resultaten naar de praktijk.
- Bij de communicatieactiviteiten zal zoveel mogelijk worden aangesloten bij en gebruik gemaakt worden van bestaande communicatiekanalen.
- Er zal nauwe samenwerking worden gezocht met stakeholders zoals VNG, Alzheimer Nederland, MantelzorgNL en andere partijen. Dit kan betekenen dat de communicatiekanalen van stakeholders effectiever en passender zijn dan (uitsluitend) de ZonMw-kanalen.
- In de subsidieaanvragen geven projectleiders aan hoe zij planmatig invulling geven aan communicatie- en implementatiedoelstellingen van hun project. Vanuit ZonMw zullen wij hen hierin ondersteunen.

- ZonMw stimuleert het leggen van verbindingen tussen gemeenten. Om kennisoverdracht, samenwerking en implementatie te bevorderen worden projectleidersbijeenkomsten georganiseerd (kick-off- en slotbijeenkomsten).
- Bij het verspreiden van resultaten van projecten laten we zoveel mogelijk de stem van de zorgvrager horen.
- De kennis en producten die voortkomen uit dit programma moeten vindbaar en overdraagbaar zijn. Zo vindt de kennis die in dit programma wordt opgedaan een weg naar de praktijk van zorgvragers, mantelzorgers, professionals, zorgorganisaties, kennisorganisaties, gemeenten, verzekeraars en VWS.

Conform de ZonMw-procedures is een communicatie- en implementatiebudget opgenomen in individuele projectaanvragen. Het is de ambitie van het programma dat de resultaten worden vastgelegd, beheerd, ontsloten en overgedragen. De impact van projecten is het grootst als daarin directe interactie is tussen de zorgvragers, onderzoek, beleid, onderwijs en praktijk.

6. Management en organisatie

Programmacommissie

Voor het beoordelen van projectvoorstellen, het vaststellen van het evaluatiekader, het begeleiden van het traject en het beoordelen van evaluatieverslagen benoemt het ZonMw-bestuur een onafhankelijke beoordelings- en begeleidingscommissie. Deze commissie zal bestaan uit ongeveer 5 leden die op persoonlijke titel worden benoemd en beschikken over relevante expertise rondom het onderwerp, zorg in het sociaal domein vanuit verschillende perspectieven en de financiering van lokale zorginitiatieven. Hierbij valt te denken aan ouderen- en mantelzorgers (ervaringsdeskundigen), gemeentelijke bestuurders, zorgverleners, ziektekostenverzekeraars en wetenschappers. Een vertegenwoordiger van VWS maakt als waarnemer deel uit van de commissie. Het secretariaat wordt verzorgd door ZonMw.

De ontwikkeling van de inspiratiewijzer verzorgt ZonMw deels met inhuur van derden. De coördinatie van het project ligt bij ZonMw.

Het rapport waarin de resultaten en ervaringen van de gemeenten tijdens het project voor VWS vertaald worden in aanbevelingen voor het ontwikkelen van toekomstig beleid, zal met inhuur van een extern bureau plaats vinden. De intentie is om de gemeenten die met de decentralisatie uitkering hun aanbod versterkt hebben, mee te nemen in de rapportage.

Procedure

Voor de subsidie oproep wordt een bottom-up procedure ingezet in 1 ronde. Voor het ontwikkelen van de inspiratiewijzer en de evaluatie van de belemmerende en bevorderende factoren die gemeenten bij de uitvoering van het project hebben ondervonden, worden aanbestedingen gedaan.

Gezien de afgebakende duur van dit programma zal er geen mogelijkheid zijn een vervolgronde in te zetten in 2022 voor projecten binnen dat jaar. ZonMw zal de subsidieoproep actief onder de aandacht brengen bij gemeenten (VNG), zorg- en welzijnsorganisaties, en Alzheimer Nederland.

Staatssteun

Aangezien het organiseren van dagactiviteiten een wettelijke taak is van gemeenten volgens artikel 2.1.2. in de Wet Maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015) en de gemeente de subsidieaanvrager is, zal bij subsidiering geen sprake zijn van staatssteun.

Beoordeling van de aanvragen

De beoordeling van aanvragen wordt uitgevoerd volgens de standaardprocedures, projectplannen worden daarbij beoordeeld op relevantie en kwaliteit. De relevantietoets wordt gedaan door de programmacommissie op basis van het doel en de doelgroep zoals

omschreven in de oproep. Ervaringsdeskundigen zullen betrokken worden bij de beoordeling. Een aanvraag moet minimaal de beoordeling relevant en voldoende kwaliteit krijgen om voor honorering in aanmerking te komen.

Bij de beoordelingsprocedure zal gebruik gemaakt worden van hoor en wederhoor. Een eventuele afwijzing wordt met argumenten onderbouwd.

In de beoordelingscriteria worden expliciet opgenomen:

- De betrokkenheid van Alzheimer Nederland/dementienetwerk, mensen met dementie en mantelzorgers bij het tot stand komen van de aanvraag en uitvoering van het project.
- Samenwerking met andere partners, denk aan zorg-, welzijnsorganisaties en buurt- of particuliere initiatieven die dagactiviteiten aanbieden of die mensen met dementie warm doorverwijzen naar deze activiteiten.

Monitoring en verslaglegging

Alle projecten worden door het ZonMw bureau gemonitord. Alle projecten nemen deel aan de kick-off bijeenkomst en de slotbijeenkomst. Deelname aan deze bijeenkomsten is verplicht. Tijdens de slotbijeenkomst geven alle projecten een presentatie waarin ingegaan wordt op het proces en de resultaten van het project. Deze presentatie is tevens het eindverslag van het project en wordt door het ZonMw bureau beoordeeld. Naast dit eindverslag overleggen de gemeenten een financiële verantwoording.

De inspiratiewijzer zal aan het einde van het programma verrijkt worden met goede voorbeelden van vraaggestuurd aanbod en toekomstbestendig beleid die gemeenten in de loop van het programma hebben ontwikkeld. Er zal ook ruimte zijn voor geleerde lessen waar andere gemeenten profijt van kunnen hebben.

De resultaten en ervaringen van de gemeenten tijdens het project zullen verwerkt worden in een rapport voor VWS met aanbevelingen voor het ontwikkelen van toekomstig beleid.

Substantiële wijzigingen in het projectplan, inhoudelijk of wat betreft de begroting, dienen van te voren aan het bureau te worden voorgelegd en goedgekeurd.

Evaluatie van het programma: tussentijdse- en eindevaluatie en voortgangsbewaking

ZonMw zal een voortgangsrapportage aanleveren aan het ministerie van VWS in juni 2022. In deze evaluatie zal aandacht zijn voor het (type) projecten dat gehonoreerd is, actualisering van de inspiratiewijzer en de wijze van rapporteren over de projectresultaten. Gezien de korte looptijd van de projecten zal geen tussentijdse rapportage gevraagd worden door ZonMw. De eindpresentaties zullen inzicht geven in de opbrengsten van projecten en verwerkt worden in het rapport voor VWS.

Tijdspad:

2021

16 December Publiceren van subsidieoproep
Januari Eerste versie van de inspiratiewijzer gereed en beschikbaar voor gemeenten die gebruik maken van de decentralisatie uitkering

2022

10 Februari Deadline indienen aanvragen projecten
Februari Honoreren van aanvragen,
Maart – Okt Looptijd projecten (6-7 maanden)

- Kick-off bijeenkomst in maart
- Slotbijeenkomst met presentatie van alle projecten en inventarisatie belemmerende en bevorderende factoren
- Ophalen informatie voor actualiseren inspiratiewijzer

Nov	Financiële verantwoording en eindrapportage (presentatie en vragenlijst over faciliterende en belemmerende factoren) binnen 4 weken na slotbijeenkomst.
December	Eindrapportage projecten
2023	
Februari	Opleveren rapport voor VWS

7. Financiële omvang en meerjarenraming van het programma

Het totale budget voor de voorbereiding en de uitvoering van het programma vanuit VWS is € 2.050.000. Er zijn geen andere (beoogde) financiers voor dit programma.

De looptijd van het programma is van september 2021 t/m december 2022. Het rapport voor VWS zal uiterlijk in februari 2023 worden opgeleverd.

Geschatte begroting en personeel

Naar verwachting zullen voor de invulling van het toekomstig programma medewerkers geworven dienen te worden.

Begroting overzicht ADMD	2021-2022
Inspiratiewijzer	75.000
Lokale aanbod (30x50 000)	1.500.000
Kennisontwikkeling	150.000
CIP/ regio bijkomsten	42.865
Programma kosten	282.135
Totaal	2.050.000

Bijlagen Opdrachtbrief en begroting